

УДК 729.6:693.6

ВИБІР ОЗДОБЛЕННЯ ПРИ ДИЗАЙНІ ЕКСТЕР'ЄРІВ БУДІВЕЛЬ В МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

САМОЙЛОВИЧ Валентин

Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну
імені Михайла Бойчука, Київ, Україна
valentin4985@gmail.com

В роботі розглядаються питання диференційованого підходу до вибору оздоблення фасадів при вирішенні дизайну екстер'єрів будівель у великих містах. Такий підхід передбачає врахування цілого ряду чинників, головним з яких є умови зорового сприйняття оздоблення фасадів в різних формах міського середовища. В результаті проведеного аналізу сучасних видів зовнішнього оздоблення будівель визначено найбільш ефективні матеріали, які перевірені практикою в різних умовах експлуатації і рекомендуються для застосування в практиці дизайну.

***Ключові слова:** фасади будівель, дизайн, оздоблення, вибір матеріалів.*

ВСТУП

Невід'ємною складовою дизайну екстер'єрів будівель є оздоблення, від раціонального вибору і застосування якого залежить вирішення головної задачі дизайну: оптимізації процесів життєдіяльності людини та підвищення естетичних властивостей середовища. Проте, як показує практика, ці питання вирішуються не завжди успішно, що пов'язано з відсутністю науково обґрунтованих рекомендацій щодо вибору оздоблюваних матеріалів. Проблемою вибору і раціонального застосування зовнішнього опорядження будівель займаються багато науковців. Так, питанням ролі опорядження у формоутворенні, а також висвітленню художніх властивостей окремих видів опорядження присвятили свої праці Михайленко В.Є., Яковлев М.І., Самойлович В.В. [1-3]. Питаннями вибору і застосування різних видів опорядження займалися Кондращенко О. В., Жигло А. А. [4] та ін. В той же час дизайнерам важко скористатися результатами цих робіт у зв'язку з їх розрізненістю.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Під час здійснення проекту перед дизайнером обов'язково постає задача вибору оптимального варіанту оздоблення з використанням тих матеріалів, які йому запропоновано. Такий вибір найчастіше ґрунтується на евристичному підході, коли проектне рішення залежить від інтуїції та майстерності проектувальника. Якщо досвідчений дизайнер робить такий вибір на підставі знань, що набуті протягом багаторічної практики, то починаючому фахівцю рішення такої задачі без науково обґрунтованих рекомендацій не під

силу. Мета даної роботи узагальнити розрізнені наукові дані з цього питання і розробити рекомендації щодо вибору і раціонального застосування оздоблюваних матеріалів при дизайні екстер'єрів будівель в міському середовищі.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Види облицювання. Утеплені фасади будівель і споруд, які облицьовані сучасними матеріалами, умовно поділяють на дві основні групи: штукатурні фасади і навісні фасадні системи. Штукатурні фасади ще мають умовну назву «мокрі фасади» так як у процесах, що застосовуються при виробництві фасадних робіт, присутня вода. Водночас навісні системи отримали назву «сухі фасади». Облицювання штукатурними розчинами застосовується на зовнішніх поверхнях стін із застосуванням теплоізоляційних плит. Штукатурка – декоративно-оздоблювальний шар. Для влаштування оздоблювального шару використовується фасадна штукатурка, яка поділяється на чотири категорії: мінеральні штукатурки на основі цементу; акрилові фасадні штукатурки на основі акрилових смол; силікатні штукатурки на основі «рідкого» калійного скла; силіконові штукатурки на основі силіконових смол. Навісні фасадні системи, в залежності від того, чи є між облицюванням і стіною будинку зазор, можна поділити на: вентилязовані – коли між стіною і зовнішньою обробкою є повітряний прошарок і не вентилязовані - коли опоряджувальні матеріали кріпляться безпосередньо до стіни або до утеплювача. Як свідчить світовий досвід, вентилязовані фасади займають головне місце серед різних видів опорядження будівель і споруд. Вентильований фасад – це, практично, додаткова стіна з облицювального матеріалу, прикріплена до основної стіни таким чином, що між ними утворюється повітряний простір. Проміжок між стінами працює за принципом «втяжки», де температурний перепад сприяє руху повітря. В результаті видаляється надмірна вологість, взимку тепло зберігається, влітку будівля не перегрівається. Облицювання захищає від негоди та механічних пошкоджень, збільшуючи термін служби всієї конструкції.

Основним результатом роботи мають стати рекомендації щодо опорядження екстер'єрів будівель з урахуванням зорового сприйняття об'єкту в різних формах архітектурного середовища. Для вирішення цієї задачі, насамперед, необхідно звернутися до основ містобудівної композиції. Обличчя міського інтер'єру складається в уявленні людини на основі враження від окремих міських фрагментів. Розрізняють п'ять основних форм сприйняття міського інтер'єру, до яких відносять фронтальну картину, об'ємне і глибинне будування, а також панораму і силует. Якщо межі інтер'єра не відчуються, а в полі зору залишаються лише задні плани, таку форму сприйняття міського інтер'єра називають панорамою. При досить значних відстанях і особливих умовах освітлення панорама перетворюється на силует.

Враховуючи викладене, можна заключити, що зовнішнє оздоблення слід визначати з урахуванням означених форм сприйняття міського інтер'єру. Естетичні властивості опорядження реалізують своє значення лише у тому випадку, якщо глядач має змогу його бачити, сприймати. В залежності від

відстані, ми бачимо об'єкт. Як показують дослідження [3], фактура, рельєф, дрібні деталі, що мають крок деталізації 0.01...1 м, сприймаються з відстані від 1 до 30 м. Середні і великі деталі, що мають крок деталізації 0.5...10 м, сприймаються, в свою чергу, з відстані 10...100 м. Наведені дані свідчать про те, що застосування фактурних видів опорядження, або таких облицювальних матеріалів, що своїми розмірами утворюють членування поверхні, має сенс у невеликих за простором міських інтер'єрах. Найпростішою формою міського інтер'єр вважають одиничний відносно ізольований фрагмент міста, який глядач в змозі сприйняти водночас. До них відносяться майдани, перехрестя вулиць, двори, відрізки магістралі. Саме у таких місцях, де опоряджені поверхні будівель знаходяться від спостерігача на відстані, що дорівнює або менше ніж дві висоти будівлі, має сенс застосування такого оздоблення. В інших випадках, коли об'єкт сприйняття може спостерігатися тільки на відстані від глядача, що втричі перевищує висоту будівлі, застосування таких видів опорядження недоцільно. Адже опорядження, що утворюють досить велику фактуру, рельєф або ж членування, як правило, належать до коштовних видів. Це, насамперед, натуральний або штучний камінь з фактурною поверхнею, традиційні декоративні штукатурки (кам'яні, теразитові і т. ін.) і рельєфні види опорядження. Не менш важливе значення має врахування сприйняття опорядження в залежності від висоти будівлі.

Фахівці поділяють так званий архітектурний простір висотної будівлі на два яруси: нижній і верхній. Нижній ярус — це частина будівлі, яку глядач може розглядати детально з ближньої (так званої тактильної) зони сприйняття у нормальному ракурсі. Практично, це перші два або три поверхи сучасних будівель. Частина будівлі, що знаходиться вище — верхній ярус. Він потребує для свого сприйняття в нормальних ракурсах віддалення спостерігача, бо з ближньої відстані від буде її сприймати у спотворених ракурсах. Це найбільш характерно для будівель висотою 12...20 поверхів і вище. Виходячи з цього, для опорядження нижнього ярусу, якщо він не заповнений вітринами, слід застосовувати фактурні і рельєфні матеріали, наведені раніше. Верхній ярус, в свою чергу, не потребує такого опорядження, бо розрахований на більш віддалені точки сприйняття.

Подібні рекомендації можуть бути корисні і для будівель, що розташовані вздовж автодорожньої магістралі. Нижній ярус такої забудови потребує детальної розробки з використанням найбільш декоративних видів опорядження, бо він розрахований на сприйняття з близької дистанції пішоходами. Верхній ярус не потребує такої розробки, бо автомобілісти, що знаходяться на трасі, сприймають лише великорозмірні компоненти забудови за лічені секунди.

ВИСНОВКИ

Як показали дослідження, розрізняють п'ять основних форм сприйняття міського інтер'єру, до яких відносять фронтальну картину, об'ємне і глибинне будівництво, а також панораму і силует. Виходячи з цього вибір зовнішнього оздоблення екстер'єрів будівель слід визначати з урахуванням означених форм. Наведені вище дані свідчать про те, що застосування фактурних видів

опорядження, або таких облицювальних матеріалів, що своїми розмірами утворюють членування поверхні, має сенс у невеликих за простором міських інтер'єрах (майдани, перехрестя вулиць, двори, відрізки магістралі). Чим тісніше міський інтер'єр, тим активніше для спостерігача (глядача) його ближні плани, тим більше уваги слід приділяти архітектурній розробці його фрагментів. До таких видів оздоблення відносять облицювальну цеглу, декоративний штучний камінь, рельєфну штукатурку, плити з натурального каменя, панелі або касети з тонколистового металу, лінійні елементи з алюмінію. При об'ємному і глибинному будівництві міського інтер'єру огорожувальні поверхні розташовані вздовж вісі зору і йдуть у глибину картини, утворюючи просторове тло з відстанню від глядача, яка вдвічі або втричі завбільшки його висоти ($L \geq 2h-3h$). В цих випадках доцільно застосовувати менш коштовні види облицювання а також, з урахуванням висоти будівлі, використовувати диференційоване оздоблення для нижнього (2-3 поверхи) і верхнього ярусів. Для нижнього яруса підійдуть види оздоблення що наведені вище, а для верхнього-фіброцементні плити, керамічні плитки і плити, плити з керамограніту, панелі-сендвічі, сайдинг (сталевий, алюмінієвий, полімерний), тонка штукатурка та пофарбування.

ЛІТЕРАТУРА.

1. Михайленко В.Є., Яковлев М.І. Основи композиційного художнього формоутворення. Київ : Каравела, 2004. 304 с.
2. Самойлович В.В. Роль і місце опорядження в архітектурній композиції. *Проблеми археології и архитектуры*. Донецьк-Макеевка: Донбасс, 2001. ом 2. С. 84–87.
3. Самойлович В. В. Проектування опорядження екстер'єрів будівель в різних формах міського середовища. Містобудування та територіальне планування. К.: КНУБА, 2009. № 33. С. 379–384.
4. Кондращенко О. В., Жигло А. А. Новітні опоряджувальні матеріали, виробі та конструкції : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 99 с.

SAMOYLOVYCH V.

CHOOSING DECORATION FOR EXTERIOR DESIGN OF BUILDING IN URBAN ENVIRONMENT

The work addresses the issues of a differentiated approach to the choice of facade decoration when solving the design of exteriors of buildings in large cities. This approach involves taking into account a number of factors, the main of which is the conditions of visual perception of facades in different forms of urban environment. As a result of the analysis of modern types of exterior decoration of buildings, the most effective materials are identified, which are proven by practice in different conditions of operation and are recommended for use in design practice.

Key words: *facades of buildings, design, decoration, choice of materials.*